

El Dr. Bertillon que entén per excés poblades les habitacions on viuen més de dues persones, trobà que a França de cada mil habitants, 260 viuen en habitacions sobrepoblades, i aquest nombre era superior en ciutats com Limoges, on la proporció era de 316 per mil i Saint-Etienne de 324 per mil. A l'arsí, segons el mateix Dr. Bertillon, hi havien 80,000 pisos sobrepoblats, i d'ells 50,321 d'una sola cambra, on vivien 178 mil ciutadans.

A Suècia, en 1912-1914, el 55'4 per cent de la població urbana vivia en estatges d'una cambra i una cuina, i el 23'6 per cent en els d'una sola habitació sense cap dependència.

A Finlàndia, per enquestes fetes els anys 1900 a 1908, es comprovà que el 54 per cent de la població urbana vivia en allotjaments d'una sola cambra que servia per a totes les necessitats de la família, i aquestes estatges representaven el 60 per cent de llocs habitables urbans. A la capital Helsingfors, el 70 per cent de les famílies obres vivien en aquestes condicions. Hom creu que el percentatge d'allotjaments sobrepoblats urbans representava del 20 al 30.

* * *

El pròxim article el dedicarem a estudiar el problema situant-lo entre nosaltres, advertint per endavant, que no podrem oferir aquestes acurades estadístiques que altres pobles ens presenten, perquè entre nosaltres la falsetat del cens obliga a especular sobre probabilitats, mai sobre xifres segures.

Aquesta sobrepoblació de la llar té una conseqüència, la malaltia i la mort dels estadans. Segons una estadística berlinesa, les cases donen pel nombre d'habitacions la mortalitat anual següent:

De 1 habitació	el 163'5 0/00
" 2 habitacions	" 22'5 0/00
" 3 "	" 7'5 0/00
" 4 "	" 5'4 0/00

Segons el Dr. G. Carrière, el nombre d'habitants per cambra dóna la mortalitat anual:

De 5 o més persones per cambra ...	32 0/00
" 4 " " " ...	21'9 0/00
" 2 " " " ...	13'1 0/00
" 1 " " " ...	6'1 0/00

Una enquesta de l'Oficina del Treball de la *Societat Humanitària* de Milà, en 1903, referida només a la mortalitat anual de criatures de menys d'un any, dóna el percentatge següent:

Lloguers d'una sola cambra	el 27'08 %
" de dues cambres... ..	" 23'48 %
" " tres "	" 17'89 %
" " quatre "	" 15'50 %
" " cinc o més cambres	" 10'53 %

Entre els menors de tretze anys donava una proporcionalitat semblant.

Tot aquest devassall de misèria, de dolors, d'angoixes, de malalties i de morts que porten aquestes xifres, tenen la seva comprovació en l'experiència contrària, en els guanys que sobre morbiditat i mortalitat s'han obtingut en les barriades de cases a bon preu, en les cases sanejades, que les nacions europees que s'interessaven bé dels seus ciutadans havien construït abans de la guerra i que en alguns llocs, com a Anglaterra, i en alguns pobles, com a Milà, eren un model on copiar els altres.

Anglaterra, l'esforç de la qual pel millorament de la llar obrera data des de 1837, que un rapport de dos metges, els Drs. Arnot i Sutherland, als quals s'uní cinc anys més tard la campanya de Mr. E. Chadwick sobre la greu i injusta condició dels treballadors anglesos i que alarmà fonament l'opinió pública, tant l'Estat com els Municipis, com els particulars amb deixes o acció mancomunada—les cooperatives *Bulding Societies* solament a la ciutat de Leeds, que tenia 300,000 habitants, havien construït 22,000 cases familiars—emprengueren de millorar la casa obrera, i aconseguiren així que la mortalitat que era de 35 per mil en 1746 i de 24 per mil en 1850, fos de 15 per mil en 1900, i que la mortalitat tuberculosa minvés el 52 per cent per a totes les formes i el 56 per cent per a la pulmonar.

Però, concretant les nostres dades a la casa exclusivament, les fundacions Peabody de Londres, que amb diferents edificis i un total de 6,000 pisos, hostatjà 20,000 habitants, obrers tots, dóna la mortalitat del 14'4 per mil, mentre que la ciutat, barris rics compresos, té la de 15'7 per mil.

Diu Cheyson que una barriada de Londres que donava el 50 per mil de mortalitat, i fou enderrocada i construïda de nou higiènicament, habita-